

Temat konferencji:

WYZWANIA DLA DORADZTWA ROLNICZEGO po 2020

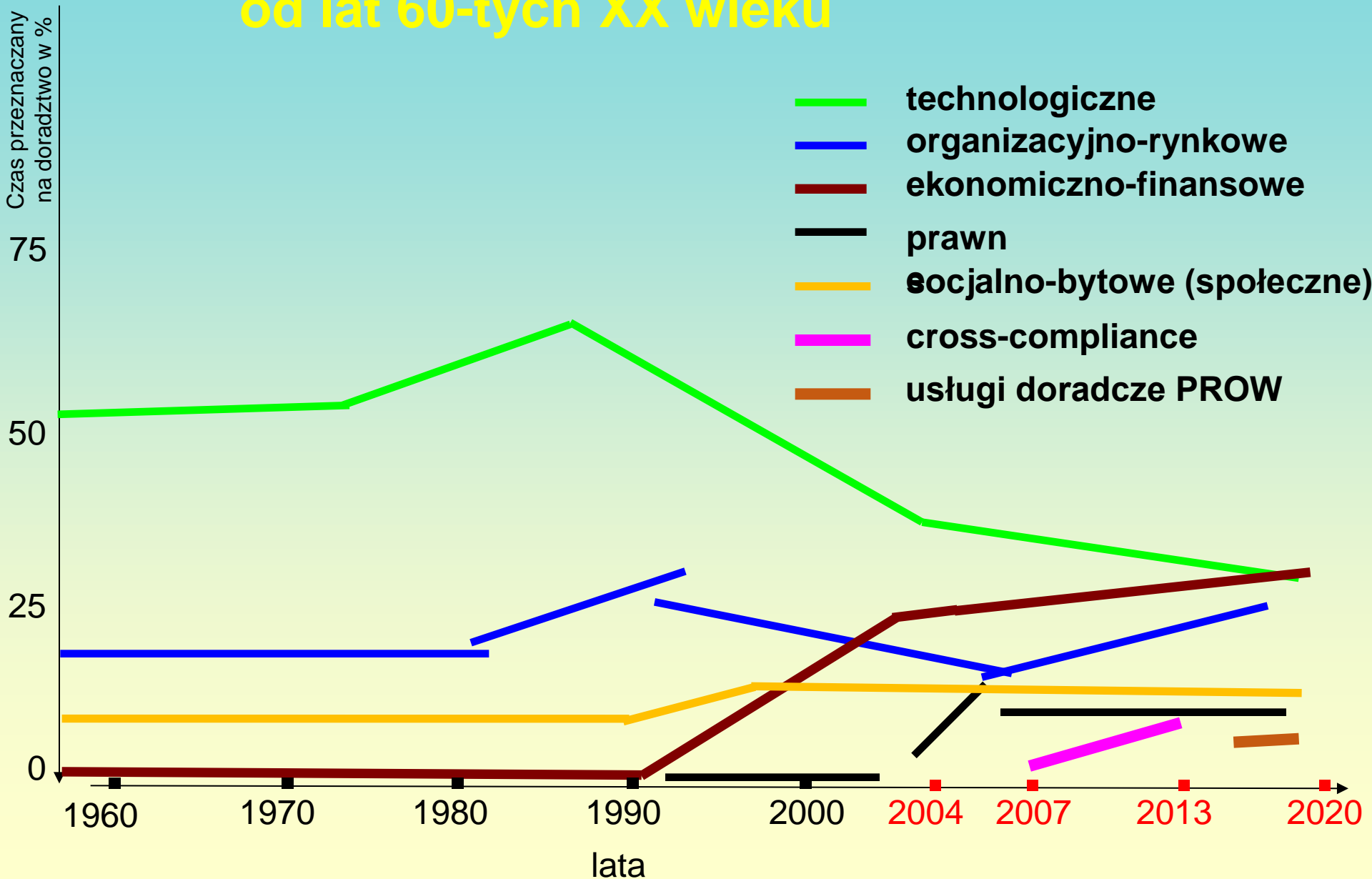
Temat wystąpienia:

Czterdzieści lat „plus” w służbie doradztwa rolniczego

Prowadzący: *Antoni Hajdaczuk*

Stare Pole, 17-18 wrzesień 2019 r.

Rozwój różnych form doradztwa w Polsce od lat 60-tych XX wieku

Doradztwo rolnicze w systemie instytucjonalnym Polski

Instytucje rządowe

Agencje rządowe

ARiMR

KOWR

Doradztwo państwowe

CDR

WODR

Instytucje samorządowe

Samorząd terytorialny

Samorząd wojewódzki

Samorząd powiatowy

Samorząd gminny

Samorząd zawodowy rolników

Krajowa Rada IR

Izby Rolnicze

Instytucje pozarządowe

Związki i zrzeszenia branżowe rolników

Związki zawodowe rolników

Przemysł rolno - spożywczy

Firm handlowych

Prywatne firmy doradcze

1. Kadry:

- *przybyło doradców z wyższym wykształceniem,*
- *maleje liczba doradców z wykształceniem w kierunkach rolniczych,*
- *słabnie jakość przygotowania absolwentów uczelni rolniczych do zawodu doradcy (szczególnie brak praktycznego przygotowania),*
- *nie funkcjonuje prawidłowo doskonalenie zawodowe doradców, szczególnie w zakresie technologii i innowacji z nimi związanymi,*
- *nie zostały wykształcone systemy motywacyjne, skłaniające doradców do ustawicznego doskonalenia zawodowego (awanse poziome i pionowe),*
- *nie została ukształtowana sylwetka zawodowa doradcy (wąska specjalizacja, czy działanie interdyscyplinarne),*
- *poszerzający się rynek pracy powoduje, że ODR stają się ponownie bardziej „kuźnią kadr” a nie miejscem trwałego zatrudnienia młodych doradców.*

2. *Formy doradztwa:*

- *dwa okresy „deteknologizacji” doradztwa, w latach 70-tych przekształcenie agronomów gromadzkich i zootechników w Gminną Służbę Rolną z zadaniami głównie administracyjnymi, w latach 90-tych obciążenie doradców zadaniami związanymi przede wszystkim z restrukturyzacją wsi i modernizacją gospodarstw,*
- *w latach 90-tych na doradztwo spadł główny ciężar pomocy rolnikom w modernizacji gospodarstw, na początku lat 2000-nych przygotowania do akcesji z UE, a później wykorzystania możliwości i spełnienia wymogów obowiązujących we wspólnocie europejskiej, co powodowało dalsze odchodzenie od doradztwa technologicznego na rzecz ekonomicznego i organizacyjnego zarządzania gospodarstwem,*
- *od lat 90-tych rosła presja na doradztwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w tym programowanie rozwoju lokalnego, pomoc w pozyskiwaniu środków na przedsięwzięcia socjalne, aktywizowanie społeczności lokalnych,*
- *obciążanie coraz większą ilością zadań, nie związanych wprost z doradztwem, typu szacowanie strat w rolnictwie.*

3. Metody doradztwa:

- *w latach 60-tych dominowały metody nakazowe, wymuszające postęp (agrominimum, szkolenia masowe),*
- *od lat 60-tych do początku 90-tych rozwijany był z dobrymi efektami proces wdrażania i upowszechniania innowacji, w ówczesnych ośrodkach pod nadzorem nauki prowadzone były doświadczenia ścisłe, a ponadto wdrożenia oraz demonstracje i pokazy upowszechnieniowe,*
- *doradztwo indywidualne funkcjonowało przez cały ten okres zmieniając jednak akcenty jak to było przedstawione na wykresie,*
- *w latach 80-tych z pomocą doradców z Irlandii wdrożono tzw. doradztwo problemowe (analiza gospodarstwa, diagnoza, określenie problemów i celów, plan działania, ocena, dalsze działania), doradztwo to prowadzono w formie grupowej i indywidualnej,*
- *szkolenie rolników na przestrzeni lat przechodziło z form masowych na specjalistyczne aż do konferencji włącznie. Ważne też miejsce zajmowały szkolenia praktyczne,*
- *informacja przekazywana była rolnikom w formie pisanej (ulotki, broszury, periodyki) a obecnie głównie media elektroniczne.*

4. Narzędzia doradcze:

- wyposażenie w tzw. narzędzia doradcze zmieniało się na przestrzeni lat,**
- do początku lat 90-tych umacniane były gospodarstwa rolne przy ośrodkach doradczych gdzie na szeroką skalę prowadzone były prace doświadczalne, wdrożeniowe, upowszechnieniowe i szkoleniowe, ponadto ośrodki współpracowały ze znaczną liczbą gospodarstw, w których lokalizowały wdrożenia i demonstracje,**
- większość ośrodków posiadała laboratoria chemiczne, w których badała glebę, materiał roślinny i pasze do celów upowszechnieniowych i doradczych,**
- ośrodki dysponowały i dysponują urządzeniami do diagnostyki typu wilgotnościomierze, wykrywacze rui, zestawy do badania mikroklimatu w budynkach inwentarskich, zestawy do badania opryskiwaczy, stacje meteo i aparaturę do rozpoznawania patogenów,**
- ośrodki dobrze wyposażone są w sprzęt komputerowy i audiowizualny,**
- duże braki występują w oprogramowaniu, aplikacjach i platformach elektronicznych służących doradztwu, informacji, kontaktom interaktywnym i przekazywaniu wiedzy.**

5. Współdziałanie i koordynacja doradztwa:

- Z nauką do początku lat 90-tych współpraca miała charakter instytucjonalny, prowadzenie wspólnych doświadczeń, organizacja konferencji, konsultacje, dostarczanie materiałów z badań naukowych, praktyki studenckie, obecnie współpraca ta ma charakter personalny (przedstawiciele nauki zapraszani w charakterze wykładowców i członków Społecznych Rad Doradztwa)**
- W latach 80-tych współpraca ze związkami branżowymi rolników, służbami surowcowymi i innymi była zinstytucjonalizowana przez Wojewódzki plan upowszechniania postępu rolniczego, którego koordynatorem był WOPR. Aktualnie współpraca kontynuowana jest z niektórymi związkami branżowymi (ZPBC, KFPZ, PZHK, POLSUS, PZHiPBM) i przemysłem rolno - spożywczym KSC, ELEWAR**
- Inni partnerzy to agencje (ARiMR, KOWR), inspekcje, samorząd rolników, samorzędy lokalne, związki zawodowe rolników i KGW.**

Wyszczególnienie		Szkolenia dwutygodniowe w Polsce	Fora doradcze w Polsce	Staże w Polsce	Konferencje za granicą	Warsztaty / panele za granicą	Konferencje podsumowujące w Kijowie, Symferopolu, Łucku, Kiszyniowie
Ukraina – 12 projektów	ilość grup	37	4	3	47	23	6
	liczba osób	1342	50	19	7618	1290	807
w tym Krym 6 projektów	ilość grup	11	4	1	4	23	1
	liczba osób	370	28	11	725	1290	187
Mołdowa – 9 projektów	ilość grup	16	1		4	6	2
	liczba osób	445	14		464	302	159
Gruzja – 4 projekty	ilość grup	5			2		
	liczba osób	164	6		213		7
Rosja – 1 projekt	ilość grup	2					
	liczba osób	31	4				2
RAZEM PODR	ilość grup	60	5	3	53	29	8
	liczba osób	1982	74	19	8295	1592	975
RAZEM ŻO SITR	ilość grup	6		1	1	3	1
	liczba osób	223		10	71	104	102
ŁĄCZNIE PODR + ŻOSITR	ilość grup	66	5	4	54	32	9
	liczba osób	2205	74	29	8366	1696	1077

4. Organizacja doradztwa:

- *przez kilka dekad nie było trwałej koncepcji funkcjonowania doradztwa w Polsce,*
- *zmieniało się podporządkowanie doradztwa (przewodniczący WRN, wojewodowie, marszałkowie, minister rolnictwa),*
- *sytuacja prawna była nieunormowana, do 2004 roku doradztwo funkcjonowało bez umocowania ustawowego,*
- *na przestrzeni lat zmieniały się nazwy publicznych jednostek doradztwa (pjd), struktury organizacyjne oraz częściowo funkcje i zadania,*
- *w całym tym okresie pjd realizowały cele jednostek nadzorujących, a z biegiem lat również w coraz szerszym zakresie spełniały potrzeby rolników,*
- *podporządkowanie doradztwa Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi daje szansę na stabilizację prawną, finansową i organizacyjną doradztwa, a przez to poprawę współdziałania z nauką i jednostkami obsługującymi rolnictwo oraz efektywniejszą realizację celów i potrzeb doradczych,*
- *skuteczne doradztwo musi być przygotowane na wyzwania przyszłości, stąd też konieczność jego doskonalenia i dostosowywania do potrzeb.*

POZYCJA I OTOCZENIE ROLNIKA W OBECNYCH REALIACH

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA i KRAJOWA POLITYKA ROLNA

AGENCJE:
ARIMR
KOWR
(KRUS)

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

INSPEKCJE:
WET
ORiN
JHAR-S

IZBY ROLNICZE, ZWIĄZKI BWANŻOWE i ZAWODOWE ROLNIKÓW

DORADZTWO ROLNICZE (NAUKA)

ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM

(prawo i finanse)

ROLNIK

TECHNOLOGIE

PRODUKCJA ROLNICZA

RYNEK KONSUMENTA

**ZAOPATRZENIE i
USŁUGI**

FIRMY HANDLOWE
FIRMY USŁUGOWE
BANKI

KOOPERACJA i HANDEL

KOOPERACJA i HANDEL

FIRMY PRZETWÓRCZE i
SKUPOWE
RYNKI HURTOWE
GRUPY PRODUKCYJNE

RYNKI ROLNE

Strategiczne cele rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich

- 1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego**
- 1. Ochrona klimatu i poprawa środowiska naturalnego**
- 1. Poprawa jakości życia na aktywizujących się obszarach wiejskich**

Priorytetowe zadania na dziś i jutro dla jednostek doradztwa rolniczego

- *Wspieranie restrukturyzacji, modernizacji i rozwoju rolnictwa oraz umacnianie ekonomiczne gospodarstw i podnoszenie ich konkurencyjności z uwzględnieniem stanu aktualnego i zmian we Wspólnej Polityce Rolnej i polityce krajowej;*
- *Upowszechnianie systemów produkcji rolniczej z uwzględnieniem innowacji, dobrych praktyk rolniczych, standardów jakościowych produkcji, bezpieczeństwa żywności, oraz spełniania wymogów ochrony środowiska i klimatu;*
- *Oddziaływanie na przemiany i zrównoważony rozwój gospodarczy oraz społeczny obszarów wiejskich.*

1. Wspieranie restrukturyzacji, modernizacji i rozwoju rolnictwa oraz umacnianie ekonomiczne gospodarstw i podnoszenie ich konkurencyjności z uwzględnieniem stanu aktualnego i zmian we Wspólnej Polityce Rolnej i polityce krajowej, w tym:

1.1. Wspieranie rolników w maksymalnym wykorzystaniu środków krajowych i z Unii Europejskiej (Filar I i II) na modernizację i rozwój gospodarstw rolnych oraz innych podmiotów ubiegających się o środki na rozwój przetwórstwa rolnego, usług i innych działalności w obszarze wsi i rolnictwa.

1.2. Wykorzystanie rachunkowości rolnej, kalkulacji opłacalności produkcji rolniczej i optymalizacji kosztów oraz specjalizacji produkcji i informacji rynkowej do racjonalnego zarządzania gospodarstwem rolnym, w tym dywersyfikacji produkcji i dochodów.

1.3. Wspieranie rolników w aktywnym uczestnictwie na rynkach rolnych, w tym kooperacja pozioma (organizacja i funkcjonowanie grup producentów rolnych) i pionowa z

2. Upowszechnianie systemów produkcji rolniczej z uwzględnieniem innowacji, dobrych praktyk rolniczych, standardów jakościowych produkcji, bezpieczeństwa żywności, oraz spełniania wymogów ochrony środowiska i klimatu, w tym:

2.1. Optymalizacja i racjonalizacja technologii i kosztów dla przyjętego systemu produkcji rolniczej z wykorzystaniem osiągnięć innowacyjnych nauki i przodującej praktyki oraz własnych doświadczeń i badań laboratoryjnych, w tym Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego, wdrażania i upowszechniania innowacji jak również rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno – ekonomicznych gospodarstw rolnych.

2.2. Upowszechnianie i promocja prośrodowiskowych systemów produkcji rolniczej z uwzględnieniem produkcji integrowanej, integrowanej ochrony roślin, rolnictwa ekologicznego, działań rolnośrodowiskowo - klimatycznych, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatycznym.

2.3. Pomoc rolnikom w podnoszeniu standardów jakościowych produkcji rolniczej, bezpieczeństwa żywności, oraz spełniania wymogów wzajemnej zgodności.

2.4. Upowszechnianie nierolniczego wykorzystania przestrzeni rolniczej, w tym energii odnawialnej, jej wytwarzania i wykorzystania na obszarach wiejskich.

Priorytetowe zadania na dziś i jutro dla jednostek doradztwa rolniczego cd.

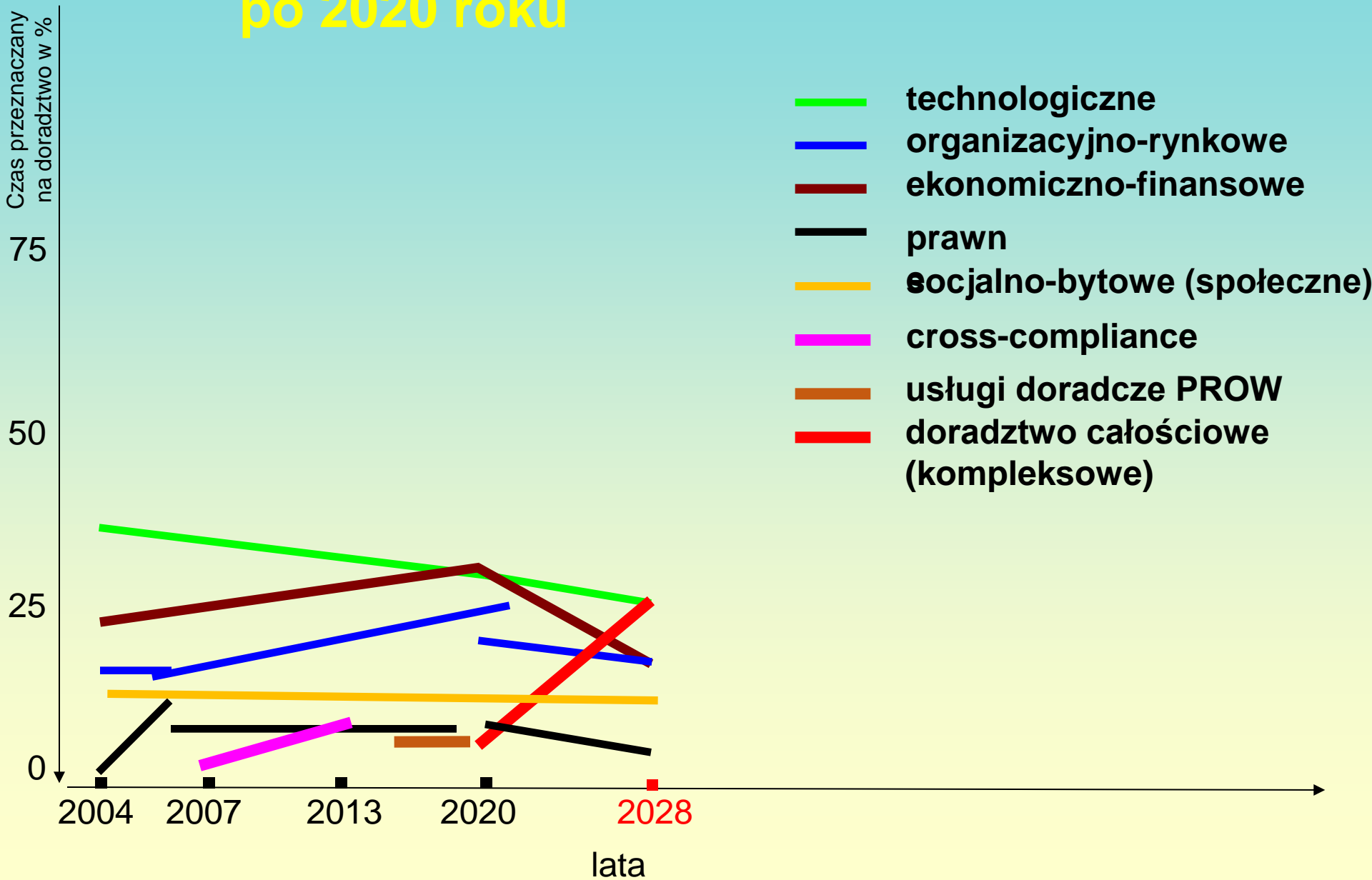
3. Oddziaływanie na przemiany i zrównoważony rozwój gospodarczy oraz społeczny obszarów wiejskich, w tym:

3.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, przetwórstwa rolno - spożywczego, promocji i sprzedaży produktów tradycyjnych, lokalnych i regionalnych.

3.2. Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego, w tym stylu życia i funkcjonowania rodziny wiejskiej, estetyki zagrody wiejskiej.

3.3. Aktywizowanie społeczności lokalnych do podejmowania inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju wsi, w tym zachowania dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i kulinarnego oraz tożsamości wsi.

Rozwój różnych form doradztwa w Polsce po 2020 roku

Wyznaczniki skutecznego doradztwa rolniczego

- 1. Ustawiczne doskonalenie zawodowe kadry doradczej pod nowe wyzwania stojące przed rolnictwem***
- 2. Badanie i spełnianie oczekiwań jakie mają wobec doradztwa rolnicy i inni mieszkańcy wsi oraz organ nadzorujący i finansujący***
- 3. Poprawa i unowocześnienie wyposażenia technicznego służb doradczych***
- 4. Dostosowanie struktur organizacyjnych i metod doradczych do zadań wynikających z polityki rolnej państwa i potrzeb rolników***
- 5. Finansowanie zapewniające stabilność funkcjonowania firm doradczych i motywujące doradców do pracy***

1. Dookreślenie długofalowych celów doradczych :

- optymalne zaspakajanie potrzeb rolników i innych mieszkańców wsi na doradztwo, informację i edukację,***
- pomoc rolnikom w rozwiązywaniu problemów produkcyjnych z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych pochodzących z nauki i przodującej praktyki rolniczej,***
- realizacja tez AKIS mówiących o kompleksowym doradztwie technologicznym, ekonomicznym i rynkowym oraz o doradztwie wysokospecjalistycznym,***
- pełne wykorzystanie potencjału ludzkiego i materialnego rozproszonego w różnych instytucjach publicznych***

2. Określenie (zweryfikowanie) głównych grup beneficjentów doradztwa:

- młodzi rolnicy (poniżej 35 lat): ok. 170 000 – doradztwo kompleksowe z elementami komercyjnymi,**
- rolnicy prowadzący gospodarstwa 5 – 14,99 ha: 447 191 gosp. – doradztwo rolnicze z dużym odsetkiem przedsiębiorczości,**
- rolnicy prowadzący gospodarstwa 15 – 49,99 ha: 168 922 gosp. – doradztwo kompleksowe z elementami komercyjnymi,**
- rolnicy prowadzący gospodarstwa 50 – 99,99 ha: 22 536 gosp. – doradztwo kompleksowe i specjalistyczne częściowo komercyjne,**
- rolnicy prowadzący gospodarstwa 100 ha i więcej: 12 116 gosp. – doradztwo specjalistyczne w przewadze usługi komercyjne**

3. Oszacowanie potencjału kadrowego :

- **WODR: kadra ogółem: 3834, kadra specjalistyczna: 493, kadra doradcza terenowa: 2301,**
- **CDR: kadra ogółem: 185 osób, pozostała kadra,**
- **OSCHR: kadra doradcza: 165 osób, laboranci: 230 osób, pozostała kadra: 135 osób,**
- **WIORiN: : kadra doradcza: xxx osób, pozostała kadra: xxx osób,**

4. Oszacowanie potencjału materialnego instytucji doradczych:

- **WODR**
- **CDR**
- **OSCHR**
- **WIORiN**

5. Koordynacja (sieciowanie) działalności jednostek publicznego doradztwa rolniczego (JDR):

- **Wariant 1: Koordynacja niezależnie działających CDR, WODR, OSCHR i WIORiN,**
- **Wariant 2: połączenie WODR i OSCHR oraz dołączenie części zadań doradczych WIORiN.**

6. Dostosowanie ramowej struktury organizacyjnej JDR do aktualnych potrzeb:

- **Szczebel krajowy: Krajowe Centrum Doradztwa Rolniczego z oddziałami.**
- **Szczebel wojewódzki: Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego z oddziałami (najlepiej specjalistycznymi). WODR mają strukturę działową i terenową z kadrą specjalistyczną na obydwu poziomach.**

7. Przeorientowanie i uelastycznienie zadań doradczych:

- Roczne zadania doradcze skorelowane z celami średnio i długookresowymi,***
- Zadania doradcze odpowiadające potrzebom beneficjentów (rolników) .***

8. Dobór form i metod doradczych:

- Dobór form i metod doradczych do przyjętych zadań i typu beneficjentów,***
- Przy doborze form i metod doradczych kierowanie się zasadą efektywności (wykorzystanie potencjału, nowych metod i narzędzi doradczych) dającą oczekiwaną jakość.***

9. Zaprogramowanie doskonalenia zawodowego doradców:

- *Dostosowanie programu doskonalenia zawodowego doradców do przyjętych zadań oraz form i metod doradczych,*
- *Doskonalenie musi być przeprowadzone z wyprzedzeniem w stosunku do realizacji zadań.*

10. Finansowanie doradztwa:

- *Wariant zachowawczy – utrzymanie budżetu na obecnym poziomie przy spadających dochodach z działalności komercyjnej (skutki: dalsze ograniczanie ilościowe i jakościowe doradztwa),*
- *Wariant niskorozwojowy – powiększenie budżetu o 20% w ciągu 1-2 lat (skutki krótkoterminowe - zatrzymanie tendencji spadkowych w doradztwie, w dłuższym horyzoncie czasowym stagnacja i powrót do tendencji spadkowych),*
- *Wariant rozwojowy – powiększenie budżetu o 50% w ciągu 3-5 lat (skutki: powrót i pozostanie na ścieżce rozwojowej, gwarantującej usługi doradcze w odpowiedniej skali i na dobrym poziomie).*

1. Tytuł Projektu: Organizacja stałego Centrum Informacyjno-Szkoleniowo-Targowego w zakresie przedsiębiorczości na terenach wiejskich i miejsko - wiejskich

2. Partnerzy zaangażowani w projekt :

2. a) Koordynator Projektu

Nazwa Koordynatora Projektu: Elbląska Izba Gospodarcza

- Miejsce i kraj pochodzenia: 82-300 Elbląg ul. Zacisze 2 Polska

2. b) Pozostali Partnerzy:

Nazwa Partnera 1: Ośrodek Doradztwa Rolniczego

- Miejsce i kraj pochodzenia : 82-220 Stare Pole ul. Marynarki Wojennej 21 woj. elbląskie - Polska

Nazwa Partnera 2: Związek Muncypalny Obwodu Kaliningradzkiego

- Miejsce i kraj pochodzenia: Kaliningrad, Prospekt Pobiedy 1- Obwód Kaliningradzki - Rosja

Nazwa Partnera 3: Kaliningradzka Duma Obwodowa

- Miejsce i kraj pochodzenia: Kaliningrad, ul. Kirowa 17- Obwód Kaliningradzki - Rosja

**Projekt Credo 2
mimo najwyższej
oceny
merytoryczne nie
uzyskał
dofinansowania**

Zmiana szyldu z RCD na PODR

Pamiątkowe zdjęcie pracowników RCD przed połączeniem z ODR Gdańsk

**Dalszy demontaż Oddziału
- wywóz sprzętu do Lubania**

**Atestacja opryskiwaczy:
A.Hajdaczuk
B.W. Michniewicz
C.J. Muzyka**

POMORSKI PORADNIK ROLNICZY
 cena 2,00 zł czerwiec 2005

**WIADOMOŚCI
INFORMACJE
OPINIE**

WIO **6** (274) ISSN 1428-000X

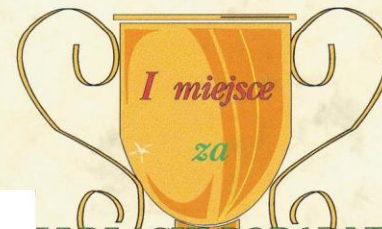
Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Starym Polu

Wydawnictwa

DYPLOM

Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Starym Polu

ELBLĄSKI PORADNIK
ROLNICZY - WIO

W

VI Edycji Krajowego Konkursu
NAJLEPSZE CZASOPISMO
ROLNICZE ODR

W
K
2005

Podpisano

Ryszard Smolark
Podsekretarz Stanu
Ministerstwa Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej

Stare Pole 14 czerwca 1997 r.

DYPLOM

dla REGIONALNEGO CENTRUM DORADZTWA
ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW
WIEJSKICH
w STARYM POLU

za zajęcie **I miejsca**

przez **“WIADOMOŚCI
INFORMACJE
OPINIE”**

w kategorii

„Najlepsze czasopismo periodyczne”

w IX edycji
krajowego konkursu na
„Najlepsze czasopismo
rolnicze ODR w 1999 roku”

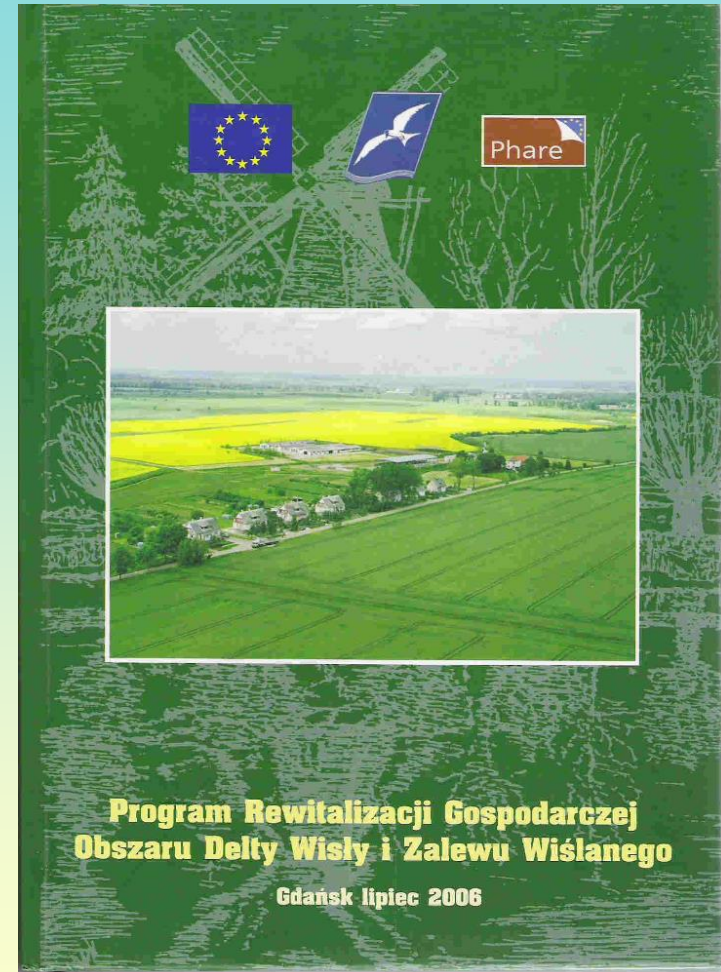
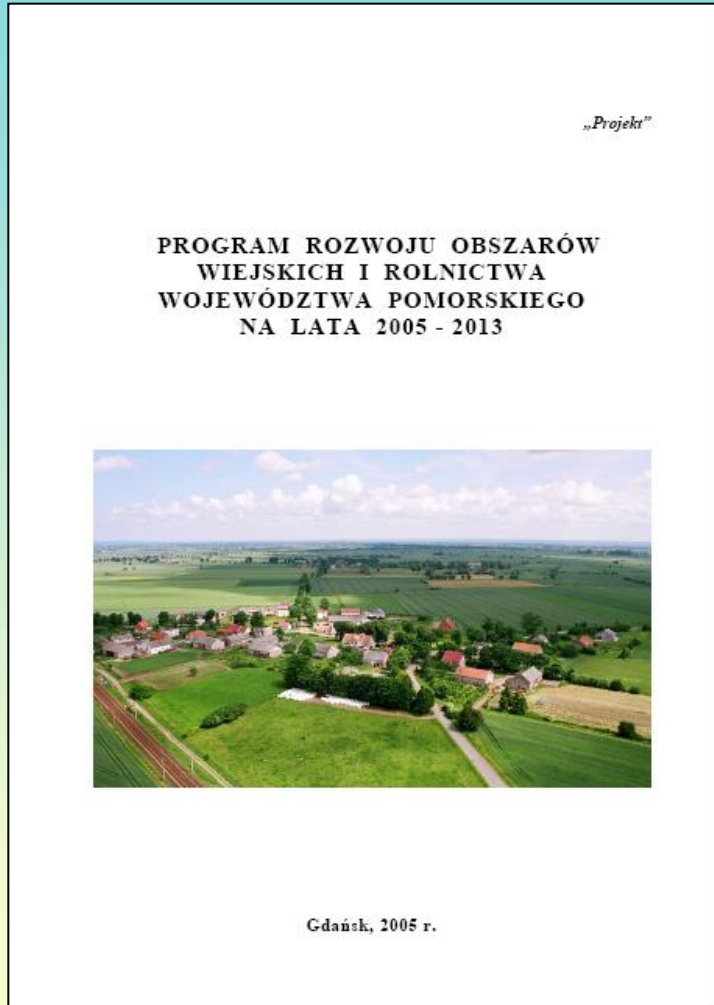
Jan Zahubski

Jan Zahubski
Przewodniczący
Komisji Konkursowej

Artur Balasz

Artur Balasz
Minister
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa 20 czerwca 2000 rok

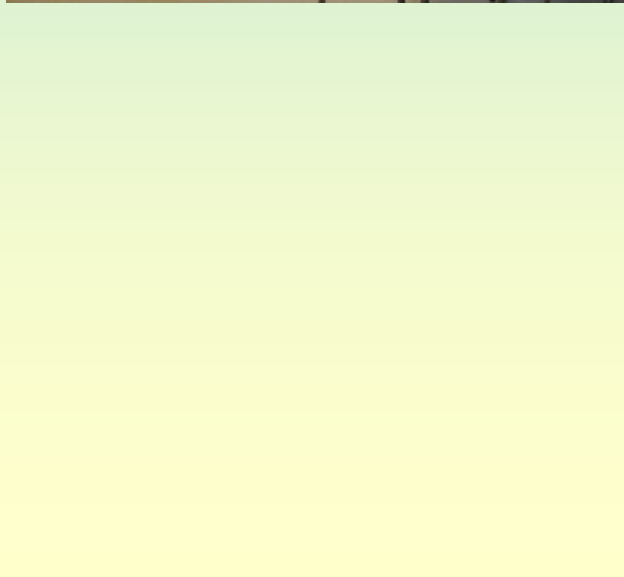
Opracowywanie regionalnych i lokalnych strategii i programów rozwojowych

18 konferencji: Produkcja buraka cukrowego

Tyle nas zostało po latach – nie w liczbie a w jakości siła

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

PODR Oddział Stare Pole